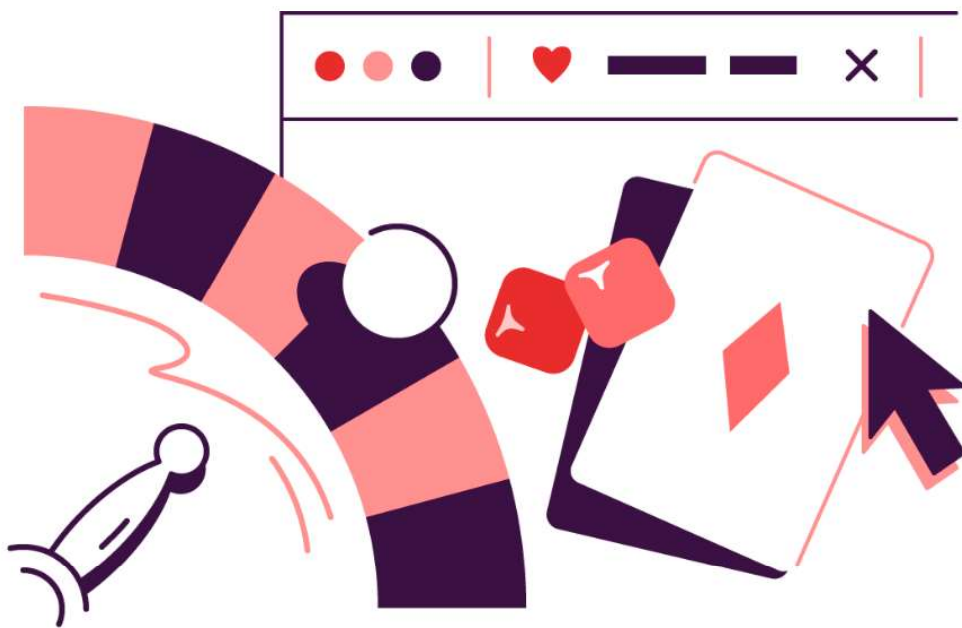

Tilsynsrapport – tiltak etter hvitvaskingsloven

Hexagon AS

Sammendrag tilsynsrapport

Rapportnummer	1-2023
Vår saksreferanse	22/04011
Dokumenttilsyn	
Virksomhet	Hexagon AS
Revisjonsområde	Kartlegging av innførte tiltak etter krav i hvitvaskingsloven
Revisjonsteam	Anya Markhus – seniorrådgiver Frank Hoff Hana – seniorrådgiver

Rapportens innhold:

Tilsynsrapport 1 – 2023 beskriver resultat etter revisjon av krav til tiltak etter hvitvaskingsloven hos Hexagon 1 AS.

Hovedkonklusjoner:

Lotteritilsynet har kontrollert hvordan selskapet følger opp de krav til tiltak som kommer frem av hvitvaskingsloven (hvvil.) med tilhørende forskrift, jf. hvvl. § 4 (2) bokstav g.

Hexagon AS (heretter Hexagon) har oversendt dokumentasjon på en ryddig og strukturert måte og i samsvar med det som vi har bedt om. Selskapet har utpekt en hvitvaskingsansvarlig og har levert risikovurdering godkjent av styret. Med bakgrunn i denne er det utarbeidet en fellesrutine som fanger opp områdene som kreves etter hvitvaskingsloven. Hexagon har dokumentert ansvar og opplæringsmaterieell på en tilfredsstillende måte.

Lotteritilsynet har ikke avdekket avvik i forbindelse med tilsynet, men det er gitt fire merknader. Vi ber om tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp merknadene innen 28. april 2023.

Førde 24. februar 2023

Anya Markhus
Seniorrådgiver

Frank Hoff Hana
Seniorrådgiver

Innhold

1. Bakgrunn for tilsyn.....	4
2. Metode.....	4
3. Resultat.....	5
3.1 Risikovurderinger (hvvl. § 7)	6
3.1.1 Lotteritilsynets vurdering	6
3.2 Rutiner (hvvl. § 8)	6
3.2.1 Lotteritilsynets vurdering	7
3.3 Krav til opplæring (hvvl. § 36).....	7
3.3.1 Lotteritilsynets vurdering	8
3.4 Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)	8
3.4.1 Lotteritilsynets vurdering	9
3.5 Undersøkelse og rapportering til Økokrim (hvvl. kap. 5).....	9
3.5.1 Lotteritilsynets vurdering	10
4. Oppsummering av resultat og videre oppfølging	10
4.1 Avvik	10
4.2 Merknader	10

1. Bakgrunn for tilsyn

Bingomedhjelpere ble høsten 2018 omfattet av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift, jf. hvitvaskingsloven (hvvl.) § 4 (2) bokstav g. Dette innebærer at bingomedhjelpere må ha gode systemer for å sikre at lovens krav følges opp på en god måte. Lotteritilsynet er tillagt oppgaven med å føre tilsyn med dette regelverket, jf. hvvl. § 43, annet ledd, bokstav c.

Hovedmålet med dette tilsynet er å få en oversikt over hvordan bingobransjen som bransje har implementert hvitvaskingsregelverket. Lotteritilsynet har på bakgrunn av dette gjennomført dokumenttilsyn rettet mot noen utvalgte bingomedhjelpere, herunder Hexagon.

Ettersom innholdet i lovens krav må vurderes opp mot den aktuelle risikoen i bransjen, har det i dette tilsynet vært særlig viktig å få kartlagt hvordan bransjen har risikovurdert egen virksomhet, og spesielt om denne er knyttet opp mot risikobildet i den overordnede risikovurderingen av spillmarkedet på en god måte.

Videre er målet med tilsynet å få en oversikt over hvordan bransjen har implementert sentrale krav i hvitvaskingsloven;

- Risikovurdering og rutiner (hvvl. kap. 3)
- Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)
- Undersøkelse og rapportering (hvvl. kap. 5)
- Internkontroll og revisjon (hvvl. § 35)

Denne kunnskapen vil være et viktig bidrag inn i Lotteritilsynets arbeid med å utarbeide en veileder særlig tilpasset spillbransjen. En slik veileder vil både gjøre det lettere for bransjen å bruke ressursene riktig, og ikke minst tydeliggjøre hvilke forventninger vi har til aktørene ved fremtidige tilsyn hvor etterlevelsen av kravene vil være mer fremtredende.

Ettersom tilsynet denne gang primært er gjennomført for å skaffe kunnskap om implementering av hvitvaskingsregelverket i bransjen som sådan, vil kun klare avvik danne grunnlag for pålegg om retting.

2. Metode

Det er valgt en overordnet tilnærming for tilsynet hvor vi legger vekt på å kartlegge hvordan tilsynsobjektene har innrettet seg etter kravene i hvitvaskingsloven. En slik kartlegging vil gi oss kunnskap om risiko for hvitvasking innenfor bingo, samtidig som vi gjennomfører tilsyn på et overordnet nivå. Det betyr at vi opparbeider oss kunnskap om teoretisk risiko for hvitvasking og terrorfinansiering samtidig som vi avdekker om noen ikke har tiltak slik loven krever.

Basert på tidligere tilsyn har Lotteritilsynet i 2021 – 2022 valgt å gjennomføre dokumenttilsyn med ni utvalgte bingomedhjelpere. Hexagon er blant dem som er valgt ut som tilsynsobjekt.

Lotteritilsynet sendte varsel om tilsyn den 7. oktober 2022, og mottok etterspurt dokumentasjon innen fristen som ble satt. Det er ikke bedt om ytterligere dokumentasjon og våre vurderinger er basert på mottatt dokumentasjon.

Vi gjennomfører denne gangen et kartleggingstilsyn. Det betyr at vi gir individuelle tilbakemeldinger til de utvalgte tilsynsobjektene basert på innførte tiltak, men at nivået på tilbakemeldingene er på et overordnet nivå.

Denne metoden gir oss et godt grunnlag for å utøve vår veiledningsplikt overfor bingomedhjelperne og gir oss noe tid til å kartlegge den reelle risikoen i tilknytning til bingovirksomheten. Metoden åpner også for et mer dialogbasert tilsyn, der vi kommer med anbefalinger til forsterking eller justering av innførte tiltak.

Lotteritilsynet understreker likevel at dersom det er åpenbare brudd på lovkrav vil det blir varslet pålegg om retting.

Ved avvik vil Lotteritilsynet legge fram revisjonsbevis. Vi vil også be om en oppfølgingsplan som beskriver hvilke tiltak dere vil iverksette for å utbedre avvikene.

Ved merknader forventer vi at de påpekte forholdene håndteres slik at de ikke senere utvikler seg til avvik. Ved merknad ber Lotteritilsynet også om tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp våre anbefalinger.

3. Resultat

Hexagon har oversendt dokumentasjon på en ryddig og strukturert måte, og dokumentene er merket med referanse. Som rapporteringspliktig etter hvitvaskingsloven er det blant annet lovfestede krav om at dere skal ha en virksomhetsrettet risikovurdering, og at dere skal gjøre nærmere undersøkelser knyttet til mistenkelige forhold. Dere har sendt inn dokumentasjon slik det ble bedt om i varselet.

Styret i selskapet har utpekt hvitvaskingsansvarlig i ledelsen. Hvilket ansvar som ligger til denne rollen, er nærmere beskrevet i hvitvaskingsrutinene pkt. 2. Det fremgår at oppgavene knyttet til opplæring og å sike etterlevelser av rutinene, kan delegeres til avdelingslederne i bingohallene. Det er ikke opplyst om dette er gjort.

3.1 Risikovurderinger (hvvl. § 7)

For at en bingomedhjelper skal kunne vurdere risikoen for å bli misbrukt som ledd i hvitvasking, må risikoen konkretiseres basert på foretakets egen virksomhet. Dette innebærer at konkretisering av risikoen vil kunne være enklere for mindre bingomedhjelpere enn for større aktører med flere bingohaller og bredere kundespekter. Selv om risikoen kan oppleves som liten, må det gjøres reelle vurderinger av risikoen knyttet til egen virksomhet, og dette må dokumenteres.

Det er gjort en virksomhetsbasert risikovurdering under pkt. 3 i hvitvaskingsrutinen. Den er delt inn i

- Produkter, tjenester og transaksjoner (3.1)
- Kundetyper (3.2)
- Andre risikofaktorer (3.3)

Det konkluderes med at risikoen for hvitvasking er vurdert til å være lav til moderat.

Vi har også mottatt risikoanalyser for Bingoland Moss, Bingoland Ski og Bingoland Råde. Det blir konkludert med lav risiko for hvitvasking i alle disse hallene. Det opplyses at det ikke er satt inn ekstra tiltak i noen av hallene, da den enkelte kunde bruker lite kontanter

3.1.1 Lotteritilsynets vurdering

Lotteritilsynet ser at det er gjort en jobb med å kartlegge bingovirksomheten og peke på en del risikofaktorer og risikoreduserende tiltak. Risikovurderingene fremstår imidlertid som en omfattende beskrivelse av de ulike områdene, heller enn en kartlegging av risikoområdene. Med dette mener vi at risikovurderingen ikke er tilstrekkelig konkret og detaljert. Hexagon må i større grad dokumentere at samtlige områder er kartlagt, analysert og vurdert. Dette vil sikre dokumentert grunnlag for risikobasert tilnærming og risikoreduserende tiltak.

3.2 Rutiner (hvvl. § 8)

Det er helt nødvendig å ha fastsatt rutiner for å sikre etterlevelse av hvitvaskingsloven, og dette er derfor også lovfestet som et krav. Rutinene må være basert på den virksomhetsinnrettede risikovurderingen som er gjort, slik at de er tilpasset virksomheten hos den enkelte bingomedhjelper. Rutinene skal være fastsatt av foretakets ledelse og det skal utpekes en hvitvaskingsansvarlig som skal følge opp disse.

Hvitvaskingsrutinene er ikke utarbeidet som enkeltrutiner, men som et samlet dokument. Rutinen er revidert 15. januar 2022 og gjelder ansatte på alle nivå, i tillegg til styret i selskapet. Det fremgår hvem som er utpekt som hvitvaskingsansvarlig og

hvilke oppgaver som ligger til denne funksjonen. Rutinen er felles for samtlige bingohaller.

Rutinen er delt inn i bakgrunn (kap. 1), hvitvaskingsansvarlig (kap. 2), virksomhetsbasert risikovurdering (kap. 3), kundetiltak (kap. 4), når og hvordan undersøkelser skal foretas (kap. 5), rapporteringsplikt (kap. 6), avvikling og avvisning av kundeforhold og transaksjoner (kap. 7), behandling og oppbevaring av opplysninger (kap. 8), opplæring (kap. 9) og internkontroll (kap. 10). Som vedlegg til rutinen er oversikt over selskaper og spilltilbud (vedlegg 1), egenerklæringsskjema (vedlegg 2), beskrivelse av hvem som er PEP (vedlegg 3), oversikt over høyrisikoland (vedlegg 4) og skjema for gevinstoverføring (vedlegg 5).

3.2.1 Lotteritilsynets vurdering

Dere har gjort en god jobb med å sette dere inn i hvitvaskingsområdet og de krav som stilles til dere som rapporteringspliktig. Rutineverket er omfattende og inneholder mye informasjon. Ufordringen kan imidlertid være at det blir uoversiktlig for de ansatte i bingohallene å finne fram i rutinene. Rutinene er også lite konkrete. Det vil derfor kunne være hensiktsmessig å trekke ut i hvert fall noen av rutinene i enkeltrutiner, arbeidsinstrukser, sjekklister e.l.. Dette vil i større grad sikre etterlevelse av rutinene og dermed kravene i hvitvaskingsregelverket. Lotteritilsynet stiller også spørsmål til hvorvidt det er hensiktsmessig at alle ansatte og styremedlemmer skal ha inngående kunnskap om alle rutinene.

Det står at rutinene er revidert 15. januar 2022, men det fremgår ikke noe versjonslogg eller oversikt over endringer som er gjort.

3.3 Krav til opplæring (hvvl. § 36)

Kravet til opplæring skal sikre at alle ansatte er i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. For å sikre at det blir gitt relevant og tilstrekkelig opplæring, og at opplæringen blir vedlikeholdt, må ledelsen hos bingomedhjelperne vurdere hvordan dette kravet skal ivaretas i egen virksomhet og nedfelle dette i en rutine. Denne rutinen må konkretiseres i en opplæringsplan for en kommende periode, for eksempel et år. Planen må vise hvem som skal ha opplæring, i hva og når. De som skal ha opplæring må gis tid og anledning til å gjennomføre denne på en måte som gjør at de faktisk tilegner seg kunnskapen.

Ansatte som utfører arbeidet i bingohallene må ha kunnskap om hvordan hvitvasking og terrorfinansiering skjer, slik at de er i stand til å ha oppmerksomhet mot slike forhold i utførelsen av sitt arbeid. De må kjenne til de interne rutinene for hvordan de skal håndtere situasjoner der det kan være usikkerhet knyttet til et forhold de ser. Da må de vite hvem de skal kontakte for å diskutere den konkrete situasjonen, herunder om det skal iverksettes nærmere undersøkelser og hvordan. De må også vite når de

skal kontakte hvitvaskingsansvarlig, for eventuell rapportering til Økokrim. Dette må nedfelles i egen rutine, og opplæringen må dekke denne rutinen og øvrige rutiner som skal sikre etterlevelsen av pliktene i hvitvaskingsloven.

Rutine for opplæring er beskrevet i hvitvaskingsrutinene pkt. 9. Her fremgår det at alle ansatte og styremedlemmer skal ha tilstrekkelig opplæring i loven, samt hensynene bak loven og konsernets rolle knyttet til motvirkning av hvitvasking og terrorfinansiering. Det fremgår også at det er særlig viktig for de ansatte i bingohallene, og for de som jobber med økonomi.

I et vedlegg opplyser Hexagon at opplæringen i praksis blir gjennomført en til en. Den ansatte skal først lese gjennom hvitvaskingsdokumentene, for deretter å ha en samtale med hvitvaskingsansvarlig hvor punktene blir gjennomgått. I tillegg blir det opplyst at hvitvaskingsansvarlig ukentlig er på besøk i hallene, og at han da følger opp sentrale områder innenfor hvitvaskingsrutinene.

3.3.1 Lotteritilsynets vurdering

Lotteritilsynet synes det er positivt at dere sier at opplæringen skal tilpasses slik at den enkelte kan ivareta oppgaver på sitt nivå. Vi savner likevel en plan for opplæring som sier noe om hvem som skal ha opplæring, hva opplæringen skal inneholde og når den skal gjennomføres. Det står heller ikke i rutinen hvem som er ansvarlig for opplæringen, men dette fremgår imidlertid av ansvarsområdet for hvitvaskingsansvarlig.

3.4 Kundetiltak og løpende oppfølging (hvvl. kap. 4)

Formålet med å gjennomføre kundetiltak er at rapporteringspliktige skal kjenne sine kunder. Når en kjenner identiteten til kunden og kundeforholdets formål, kan bingomedhjelperen iverksette tilpasset og risikobaserte tiltak mot den enkelte kunde.

Kundetiltak skal gjennomføres ved etablering av kundeforhold, ved transaksjoner over 16 000 kroner eller ved mistanke om terrorfinansiering. Hvitvaskingsloven stiller blant annet krav til at den rapporteringspliktige kartlegger kundens identitet, kundeforholdets eller transaksjonens formål og tilsiktede art, og om kunden er en politisk eksponert person (PEP).

Hvitvaskingsloven stiller også krav til løpende oppfølging av kundeforholdet. Rapporteringspliktige må oppdatere kundeopplysninger og annen relevant dokumentasjon, samt overvåke kundeforholdet, herunder transaksjonsmønstre. Bingomedhjelperen må følge med på kundenes aktivitet og påse at de kjenner kunden tilstrekkelig til å gjennomføre nødvendige kundetiltak og vurderinger for å kunne

håndtere risikoen som den enkelte kunde innebærer. Formålet med oppfølgingen er å oppdage avvikende eller endret adferd fra kunden.

Kundetiltak er omtalt i hvitvaskingsrutinene pkt. 4 og er delt inn i følgende underpunkt:

- Etablering av nytt kundeforhold – forenklet kundetiltak
- Forsterkede kundetiltak
 - o Risikoklassifisering av kunder
 - o PEP-tiltak
 - o Transaksjoner over kr. 16 000 for uregistrerte spillere
 - o Mistenkelig aktivitet og mistenkelige transaksjoner
 - o Løpende oppfølging

Lotteritilsynet har mottatt egenerklærings skjema som benyttes ved etablering av kundeforhold. Her blir det blant annet spurt om kunden er PEP og det skal kreves gyldig legitimasjon, som det tas kopi av og arkiveres.

Det opplyses at betjeningen opplever at det ikke brukes mye kontanter og det har derfor ikke vært noen bekymring for forsøk på hvitvasking i bingohallene. Hexagon har ikke gjennomført forsterkede kundetiltak av noen av deres kunder. Det opplyses at de ikke har noen kunder registrert som PEP.

3.4.1 Lotteritilsynets vurdering

Slik Lotteritilsynet vurderer det, har dere fått på plass et system for kundetiltak og løpende oppfølging av kundene som er tilfredsstillende. Vi vil likevel påpeke at betjeningens opplevelse av at det benyttes lite kontanter, ikke kan tillegges vekt når det gjelder risiko for å bli misbrukt til hvitvasking. Selv i tilfeller hvor kunden benytter mindre enn kr. 16 000 i kontanter, kan det innebære krav om kundetiltak dersom det foreligger mistanke om hvitvasking.

Rutinen for kundetiltak og løpende oppfølging er omfattende og kan nok være krevende å forholde seg til. Lotteritilsynet med den med fordel kan konkretiseres slik at den blir mer brukervennlig for de ansatte. Se også vår vurdering under punkt 3.2.1.

3.5 Undersøkelse og rapportering til Økokrim (hvvl. kap. 5)

Rapporteringspliktige som avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, skal foreta nærmere undersøkelser. Terskelen for undersøkelser er lav, og enhver indikasjon kan i utgangspunktet være tilstrekkelig. Undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra den rapporteringspliktiges kjennskap til kunden og kundeforholdets formål og tilsiktede art, jf. hvvl. § 25.

Rapporteringsplikten inntreffer dersom undersøkelser av et eller flere mistenkelige forhold ikke blir avkrefte. Mistankegrunnlaget er lavt, og det kreves ikke sannsynlighetsovervekt for at det foreligger noe mistenkelig før rapporteringsplikten inntreffer. Hvitvaskingsansvarlig er ansvarlig for å oversende opplysninger som nevnt i hvvl. § 26 til Økokrim, jf. hvitvaskingsforskriften § 5-1.

Når og hvordan undersøkelser skal gjennomføres, er omtalt i hvitvaskingsrutinene pkt. 5. Hexagon AS opplyser imidlertid at de ikke har gjennomført noen undersøkelser av mistenkelige forhold. Det har heller ikke blitt sendt noen MT-rapporter til Økokrim.

3.5.1 Lotteritilsynets vurdering

Lotteritilsynet minner om at terskelen for å gjennomføre nærmere undersøkelser og eventuelt rapportere til Økokrim er lav. Vi anbefaler at dere tar en gjennomgang av egen praksis knyttet til hvilke faktorer som utløser nærmere undersøkelse og rapportering.

4. Oppsummering av resultat og videre oppfølging

Hexagon har i all hovedsak fått på plass et tilfredsstillende system for å sikre at selskapet overholder reglene i hvitvaskingsloven med tilhørende forskrift. På den måten reduseres også risikoen for at selskapet blir misbrukt til hvitvasking og terrorfinansiering.

4.1 Avvik

Revisjonen har ikke avdekket noen avvik.

4.2 Merknader

Lotteritilsynet har under revisjonen kartlagt følgende forbedringsområder (merknader):

Merknad 1 - Risikovurderinger

Lotteritilsynet anbefaler at Hexagon tar en gjennomgang av risikovurderingene og prøver å konkretisere disse. Det må gjøres en jobb med å kartlegge de ulike risikoområdene (tusler og sårbarheter) og sikre at disse blir tilstrekkelig analysert og vurdert. På denne måten vil dere ha grunnlag for å finne ut hvilke risikoreducerende tiltak som vil være hensiktsmessige og ha en risikobasert tilnærming til antihvitvaskingsarbeidet.

Under utarbeidelse av risikoanalyse av den enkelte bingohall kan det være hensiktsmessig å involvere ansatte i hallene. Se nærmere under punkt 3.1.1.

Merknad 2 – Rutiner

Det er utarbeidet et omfattende rutineverk, men Lotteritilsynet vurderer det slik at det vil kunne være hensiktsmessig å konkretisere og forenkle en del av rutinene. Dette kan blant annet gjøres ved å utarbeide enkeltrutiner, arbeidsinstrukser og/eller sjekklister på noen områder. Vi stiller også spørsmål til hvorvidt alle ansatte, inkludert styret, faktisk er omfattet av alle rutiner. Vi anbefales også at dere får på plass en versjonslogg/oversikt over endringer som gjøres i rutinene, når de blir gjort og av hvem. Se nærmere under punkt 3.2.1.

Merknad 3 - Opplæring

Vi anbefaler at dere utarbeider en opplæringsplan som sier noe om hvem som skal ha opplæring, om hva og når den skal gjennomføres. Det kan være hensiktsmessig å tilpasse opplæring til de ulike rollene og gjerne knytte den til de risikoer som gjør seg mest gjeldende på de ulike områdene. Se nærmere under punkt 3.3.1.

Merknad 4 – Kundetiltak og løpende oppfølging

Lotteritilsynet anbefaler at dere konkretiserer og forenkler rutinene for kundetiltak og løpende oppfølging, slik at det blir klart og tydelig hva de ansatte skal gjøre av kundetiltak og når det skal gjennomføres. Det samme gjelder den løpende oppfølgingen. Her bør det presiseres hvordan den skal gjennomføres og av hvem. Se nærmere under punkt 3.4.1.

Vi ber om å få tilbakemelding på hvordan dere vil følge opp merknadene. Frist for tilbakemelding er **28. april 2023**.